

NAPREDNJAK

List hrvatske pučke napredne stranke.

Pretpлата: na godinu Kr. 5.— Na pò god. Kr. 2.50. Za inozemstvo suviše pošt. trošak.
Pojedini broj u mjestu 6 para vanka 8.
Plativo i tuživo u Šibeniku.

IZLAZI SVAKOG PETKA

Izdavač, vlasnik i tisak „Pučka Tiskara“
D.r V. Iljadica i drugovi — Šibenik.
Odgovorni urednik: IVAN SLAVICA.

Pretpлата šalje se administraciji. Pisma šalju se uredništvu
Rukopisi se ne vraćaju a neplaćeni se listovi ne primaju.
Oglasi se računaju po 16 para po petit retku; za više puta po pogodbi. Priopćenja i zahvale po 20 para po retku.
Plaća se sve unaprijed.

Politika „zanimanih“.

Na Balkanu od godina i godina vodi se čudna neka politika. Jasnije govoreći, tu se uskrštavaju razne politike, domaće i tuđe a sve oprječnih smjerova, vješto krivenih tendencija, koje ipak, uza svu diplomatsku in vještinu i lukavost, odaju jasno namjere i težnje samozvanih „zanimanih“ država.

Jer, kad bi se uzelo za dobar novac sve što se pruža, morao bi svaki, pa i mi, da vjerujemo, e su sve europske države srećem i dušom zauzete, da se sačuva Europi mir, a evropskom miru jedina je pogibelj na Balkanu.

Evropske „zanimane“ države prenose teritorijalno pogibelj rata na balkanski poluotok i time hoće da vješto i lukavo sakriju, kako je prava pogibelj jednog općeg rata u njima samima, u njihovoj surevnjivosti i potajnim željama i željicama, kojima se zanose na račun Balkana.

Te želje i željice, pa strah jedne od druge i pred nesigurnom budućnošću i eventualnostima, koje bi mogle s jednog nezgodnog koraka nastati za onu „zanimanu“, koja bi prvim korakom koračila na ovo tlo, to je pravi uzrok, što prijete jednom općem evropskom konfliktu.

Nenaravnost, neprirodnost njihovih težnja čini, da nad Evropom lebdi poput teške more pogibelj rata. Ta nenaravnost njihovih težnja izaziva među njima zavist, ispunjenu strahom, da se koja od njih ne maši za boljim komadom, a da jedna ili druga ostane kratkih rukava.

Kad ne bi bilo ove surevnjivosti „zanimanih“ velikih država, kad se njihove neopravdane pohlepe ne bi pružale do na balkansko tlo, pitanje ovoga t. zv. vulkaničkog tla izgubilo bi svu onu upaljivačnu snagu, iz koje bi mogao da nastane jedan veći kobni požar u Evropi. Sama bi se stvar po senost, svela u svoje prirodne granice, zauzela veoma usk nadiženje, iz kojih, u slučaju jedne vatre, ne tole, varnice mogle da polete tako daleko, da bi pogonjima evropske barutane mogle upaljene biti, ču Evropa — al, dakako jedna poštena i moralna Evropa — mogla bi spavati s uha na uho bezno mirve grizodušja i uživati blaženi mir, a s evropskog bi tla jednom za uvijek nestalo svake pogibelji, a s njome i svake sramote za civilizovani zapad i kršćanstvo.

Ta, molimo vas, šta zapravo znači diplomatska krilatica „status quo“? Zar li ona znači: ne čemo rata? — To govore svi, al svi znadu da jedan sa drugome lažu u oči.

Oni znadu, da to uprav znači, da će ona država ili onaj skup država evropskih onaj trenopozapočeti ratom, čime im bude jasan račun i sigurnost, da će se one moći okoristiti na Balkanu najopštetu drugog skupa država. Za to se i provodeća sva ova silna oružanja, koja idu za tim, da oružljana snaga jednih prevagne onu drugih. Čim točno bude, prestaće ova silna i simulovana briga okoma, uzdržanja mira na Balkanu.

I tad će se Balkan i jadransko i sredozemno, (i još koje) more zakrvaviti, zaboraviće se humani skrb oko mira, samo da se utali želje osvajanja novih zemalja, sticanja novih pozicija, zgodnih u pogledu trgovačkom ili strateškom.

Da je srećom u evropskih država više morala humanih pobuda, pogibelj jednog općeg rata, jedne još nevigene ljudske klanice, otpala bi po sebi ali Dogodilo bi se — pače, bilo bi se već davno do-So-godilo ono, što se mora dogoditi, a čemu surevtek. njiva Evropa čini sve poteškoće. Na jugu Balkana na turskom tlu zamirisao bi jednog proljeća barutvito a jesensko sunce već bi našlo mir, gdje god se govori hrvatski i bugarski. Srbin i Bugarin bio bi svoj na svome, nestalo bi raje, a Turčin bi stvaratio na svoj stari prag — u Aziju.

Sregjen Balkan — Evropa u miru oko. Civilizacija i napretka jedina briga.

Nejunačkome vremenu u prkos!

Narod naš u Dalmaciji živio je uz venecijansku signoriju — puna četiri vijera i uza svu onu skroz tudjinsku upravu „serenissime“ i njezinog plemstva očuvao je svoj slavenski karakter; nije ni jezik svojih gospodara naučio. Ostao je svoj na svome: „nazione povera negletta“. Mlečani u 15. om vijeku zagospodariše, a koncem 18. og vijeka ostaviše naše obale, a da se i ne makoše za prosvjetu širokih narodnih slojeva u Dalmaciji; to stoga, što se provediturima mletačkim činilo shodnim, da podanici „niže vrsti“ (puk) ove provincije ostanu u svojoj rodjenoj jednostavnosti.

Francuzi kroz ono kratko vrijeme svoje administracije učinili čudesa na ekonomskom i socijalnom polju osobito, te nastojahu svim silama da Dalmaciju podignu i unaprede. Nu kleta sudbina srušila je s Napoleonom prvim i tu francusku upravu i Dalmacija bi predana austrijsko-njemačkoj gospodi na upravljanje.

Austrija se vratila na metodu vladavine starih Mlečana; Dalmaciju je prepustila sudbini i prvašnje primativnosti i taj „status quo“ ostao je u Dalmaciji do dana današnjega.

Oci naši, probuđeni pobjedom nacionalne ideje u Italiji, te pokretom ilirizna, što se iz Banovine stao da širi našim zemljama, trgoše se iz sna i polovinom prošlog vijeka dadoše se na posao, da iz nesvijesne narodne mase dalmatinske stvaraju političkom radu.

Nepošteno trgovanje. Ovih dana je hodao po šibenskoj okolici N. Penso iz Rijeke.

Da može prisiliti šibenske trgovce, da u njega kupuju, bacio se na okolicu i tamo nepoštenim je načinom uvjeravao ljude o učinjenim prodajama u Šibeniku.

Seoski trgovci gledajući na svoje oči falsifikate pogodaba *tobož* prodane robe šibenskim trgovcima kupiše u ovoga hrvatoždera oko 100 vagona robe, koje šibenski trgovci radi visokih cijena ne kupuju. Tako je pokazivao pogodbu od deset vagona brašna, da je gosp. Ive Šupuk kupio, dok je istina, da je kupio samo jedan vagon.

Ko poznaje ovog trgovca, ne će u njega kupiti, jer kad cijene poviše, on prosto ne prodaje prodanu robu; seoski mu trgovci eto nasjedoše. Ima i drugih sličnih ovome, ali naši dobri ljudi još nemaju kuraže da im pokažu vrata! *Trgovac.*

„NAPREDNJAK“ se u Splitu dobiva kod papirnice A. CVITANIĆ.

Naša kronika.

Grof Khuen o našem pitanju izrazio se je, da će trebati mnogo vremena, dok se sve pogriješke poprave, a da se po njegovome mnijenju ljudi u Hrvatskoj ra tuju ovome stanju.

Rodoljubna oporuka. U bosanskom gradiću umro je Jovo Šimić, te je sav imetak ostavio u dobrotvorne svrhe, a osobito 2.000 Kr. sarajevskoj „Srpskoj Riječi“.

Sramotna „Sramota (pardon: Smotra) dalmatinska“ upravo drsko istupa i zagovara stanovište Cuvajevo. Mislimo, da bi u najgoremu slučaju mogla bar mučati mukom, i ne davati znaka svome janjičarstvu.

U Gladstovu u Engleskoj proslavljena je proslava stogodišnjice, od kako se je prvi parobrod spustio u vodu. Henri Bel je god. 1812. sagradio prvi parobrod „Kometa“ i pustio ga na rijeci Klajdu. A danas pak kakve trijumfe slavi brodogradna tehnika sa brodovima od 30.000 i više konj. snaga, i strahovitim Dregnotima!

njihov bilanac u tom pogledu u prošlosti, a kako stoji opet danas?

Na kojem stepenu danas stoji *katolički* moral u katoličkoj crkvi među katoličkim popima i fratrima, dovoljno će biti, ako spomenemo fra Barbarića i donnu Itu, *proces Polešnik*, pa Čenstohovo! — Nu ni prošlost njihova nije baš tako sjajna! Ne da se danas zatajati prijevosti Aleksandra VI., pape vrlo opaka, do zuluma razularen, koji bi znao voštane svijeće uzeći, dati ih staviti na tle, prosuti sijaset mlakih maruna, po kojima bi gole djevojke trbuhom plazile, dok bi on u tome prizoru smrtno uživao. Njegov tjelesni liječnik *Pincter* napisao je djelo pod naslovom: „*De morbo foedo et occulto, his temporibus affligente*“, te ga je posvetio Aleksandru VI., koji je *baš tada bio zaražen i teško bolestan na sifilisu*. Isti taj liječnik ističe u posveti na sv. oca svoju vruću molbu, neka bi ga dragi bog riješio te teške bolesti s riječima: „*Gott möge von neuem Segen dazu geben, dass sein Herr, der heilige Vater, von dieser argen Krankheit ohne Schaden befreit werde!*“

U srednjemu vijeku vladao je *običaj*, koji je bio prešao u pravilo, pa je svaki *magnat* (velikaš) prema duhu ondašnjega društvenog „bon-ton-a“ podržavao na svom imanju znatan broj veselih djevojaka, koje su nazivali imenovima — *Freudenmädchen*. Te *Freudenmädchen* nijesu ništa drugo bile, a niti išta bolje, od današnjih djevojčica, koje na groš i po grošu bazare od svojih gracija jednu po jednu. Ovakvih je „iz gore vila“ nove sobom na kosnički opći, reformatorski, cr-

Za gjake. Jedna obitelj bez djece primila bi na stan i hranu dvoje gjaka iz bolje obitelji uz jeftinu cijenu. Poblži uvjeti kod uredništva lista.

2-5

Oprezno odbijajte slične otmote, koji nijesu „Pravi Franck“.

Proizved najboljih domaćih sirovina.

Kod kupovanja „Pravog Francka“ izvolite paziti na ovaj tvornički znak.

Tvornica u Zagrebu.

im. 129/2466

SE NE VRAĆAJU. - POŠILJKE NEPLA- NE PRIMAJU SE. - E RAČUNAJU 16 PA- ETIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. - - -

INAJSTIĆ.
Iljadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktiv- aj radi mnogih ajživahniji, naju- je, -duguje svoj

isititi, ako mogi alno čuvstvo, naći alijani bili psiho- samo prema svom nego najvećma evo to je baza

na logično izviru, gi tijekovi unu- ke. Nacionaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko ustellini objeloda- lia“ nekoliko čla- rugi irendetizam“, upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kon- ra, nije nikad za- itanja i probleme e razlika između e bave ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj, iti preslice s konča- rno vretencu izdupsti rno olova, da zvuči aricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuča a starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvoj rirode momče je po- osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvorcu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, ine poticao je vije-

putu ispunjavanja tog zavjeta. Borba za oslobo- gjenje bila nam je jedanput sa samom Turskom. Bila je teška, ali jednostavna i jednostrana. Sad je zamrsenija i na više strana. Naš narod imade danas proti sebi svu Europu i njezinu humanitar- nu lukavost i diplomatsku sofisticirku vještinu. Sad Berchtoldi, sad Izvolski, sad Kiderlen-Vehteri i Betman-Helwegi (i kako se još zovu ovi zagova- ratelji mirnog rata) upliću svoje vješte prste u potku i osnovu naše narodne sudbine, ne dajući nam da satkamo i dovršimo pasmo narodnog oslo- bogjenja i napišemo zadnju stranicu narodne epo- peje. Evropske velike države po advokatsku mrse

toga govore, dok i jednjana to nije, mi će u to- likom opsegu ikada biti za Slovence same, još manje za sviju nas na jugu.
Poduprti našim razlozima digosmo svoj glas onda protiv općeg glasa slovenskih rodoljubnih krugova, svjetujući, da bi se (još onda) inalo nas- tojati i tražiti, da se pitanje slovenskog (slovensko- hrvatskog) sveučilišta spoji sa onim talijanskog, da se jedno bez drugog ne smije da riješava.
Nijesu nas onda shvatili i neki digoše se protiv nas, osugujući naše postupanje kao nerodoljubno i vraćahu nam list zbog toga.
Citamo sad po novinama, da je mladi slov. li-

Ter mi smo generacija velike narodne sinteze, i naš je zadatak integralni nacionalizam, bez popu- stanja, bez koncesija, bez pocijepanosti. Iz svakog uvjerenja hoćemo da povučemo sve konsekvencije misli i djela, i mi ni u čemu ne možemo da osta- nemo na po puta. Krajnje dosljedni, u radu za Naciju ne smijemo držati ništa odviše drskim ili pretjeranim ili nemogućim. Nakon toliko stoljetnih procesa beskonačne diferencijacije našega roda, mi hoćemo jedan definitivan proces integracije, koji će sve različnosti lokalne, provincijalne, imenske i državopravne da stopi u širokoj har-

se naših ljudi začudilo već pri istupu zagrebačkog „Vala“ (vidi „Naša Rijeka“ u 1. broju „Vala“ zagrebačkog) i otcijepa simpatičnih mladohrvata od tradicionalne, dogmatične i ukočene stranke prava. A nakon izjave omladine, koja stoji na programu „Narodnog Ujedinjenja“, na tom „corpus delicti“ njemačko-madžarskih premetačina, još više su ljudi zinuli, i veći se broj očiju grozno rastvorio, i od čuda i od straha.

Ljudi bijahu navikli da gledaju obične i očevine nastavke tradicija, da se bore u društvenim slojevima, da se hvataju u koštac sa protustrankama, a sve u granicama opće priznatih formula, kvaka i veriga, koje snagom željeza i kupljenih mišica cijepaju narod, što debelokožci Autokrate s jedne strane, apatične i lakovjerne naše Britve s druge — nazivaju i smatraju poštenim činom. Ljudi bijahu naučeni da se bore po kalupu, da se čupaju za male društvene, a još manje narodne probitke; a smatrali su odlučujućim bojištem moralna razbojišta, birališta impotentnih prestavnika narodnih za zajašene i zaularene parlamente. Nisu znali, a ni mogli da se otrupe duboko ucijepljenih predrasuda, puzajući pogledom, dok dopire sjena mjesnog kampanila: tričavost, uskogrudnost, kućna mržnja s korjenom tradicije, pomanjkanje ili tek poza kritičizma s moralnom svrhom, gušila je sve naše ličnosti, koje stupahu u borbu.

Većina je smatrala sve pojave društvene i nacionalne naravi kao stvari stranačkih prestavnika, a u najboljem slučaju odregjenih krugova. Većina nije imala onu moralnu podlogu, koja stvara pojedinca konsekventnim, podavajući mu sigurnost misli i rada. Takova većina, koja nije pratila intenzivnim osjećajem, a kud i kamo manje kritičkim posmatranjem razvojni tok društvenih prilika — a pogotovo u najzadnje doba — u našem srpsko-hrvatskom narodu — korak nov, lijep, smion i sjeguran nove nacionalistične omladine (u koju se ubrajaju i vremeniji — u kojima život nije ubio mlad, svjež i poletan duh, ljudi višeg nacionalnog osjećaja i pri žrtvovanju došljedni!), smatra nepromišljenim i naivnim, a u najboljem slučaju preuranjenim činom.

Nova omladina bistro uočuje ovaj unutarnji i neodlučni. Znade, da je prelazan; a posljedak stoga je, da ne

mjeri i imajući na umu njegov velik zadatak, mnogi su naši ljudi postali njegovim članovima. Ovo je dobro bilo, jer su se tako barem neke nepodopštine otkrile.

Zadrugarstvo je sveta stvar, ali takav rad na štetu je, pa je naša dužnost, da rad Saveza kontroliramo i kukolj istrijebimo, a kad se fuzioniše sa Ljub. Svezom, ostavit ćemo ga, da klipše za svojim patronima — i igra će bit svršena. v.

Dopisi.

Kistanje, 11. septembra.

Dva mjeseca boravio je u našoj varoši porezni činovnik pravaš Šaula. Tek nedavno upoznasmo njegovu crnu furtimašku dušu. Nijesmo nikada mislili, da bi bio kadar i Nastića zamijeniti. Dan prije odlaska javio je sucu istražiocu, da se je razgovarao sa nekim seljakom iz sela Ivoševaca, udaljenog od Kistanja 4 klm., koji da je grdio austrijskog vladara, a da je uzvisivao kralja Srbije i Rusije. Sudac je dao nalog, da ga uapse, ali do danas nikakva uspjeha u ničemu, pa je sigurno to bila Saulova tendenciozna izmišljotina. Preporučamo braći u Makarskoj i u Kninu, ako k njima dogje, da se čuvaju tog delije. A.

Šepurina, mjeseca septembra.

Govorilo se je, da će naš vrijedni (tako mu duši bilo lako!) biskup. Papatava u Beču prigodom ovog euharističnog kongresa prikazati naše utoke nadležnima radi nepravedne redovine, ali skupo se u nadi prevarismo, jer je on našao shodnim, da samo izjavi svoje žaljenje radi neurednosti u ovoj župi. Eto, kako naša gospoda „dušobrižnici“ misle na ovaj jadan naš puk, i zašto im služe ove parade „euharistije“! Sve puki kleikalizam, interes džepa! Vjernici.

Vodice, 12.-IX.-12.

Neki gospodin, produkt nekadanje zadarske ulice, milošću božjom i voljom c. k. uprave pošta i brzjava u Zadru, bio je izručen puku vodičkomu, da ga služi opremanjem pošte i brzjava. Tako je to! — Megjutim ovaj sretni nam darak

O, don Petre, don Petre! kad te Bog upita, da mu daš konat od ovac! . . .

Zbogom dragi uredniče!

Tvoj Jure J. rečeni K.

Smrdljivo selo. Ovim je riječima jedan češki profesor definirao naš Šibenik. Nas, dakako, oblijeva stid to čuti i gospodin je profesor mogao u biranju izraza biti malo obzirniji, ali ako uvažimo, da je taj profesor obišao cio Šibenik i zavirio u svaki mu kutić, a s druge strane znajući, u kakovom se zbilja stanju nalazi naš grad, moramo da čutimo. Molim vas!

Šibenik imade 13.000 stanovnika, dosta je prostran, ali za to ni jednog javnog zahoda nema. U manjim ćete dalmatinskim trgovištima i varošima naći redovno po jedan javni zahod, samo naša gospoda na općinskoj upravi našli su shodnim, da ne samo ne sagrade na stanovitim mjestima javne zahode, ali su i ona dva dolje kod solarije maknuli. Ne samo stranac, ali i građani mora da se svakog dana nagju u grdnjoj neprilici. Osobito pak stranač. Ali mi smo ob ovome nebrojeno puta pisali; upozorivali smo starije naše pokrajinske autonomne vlasti, pa nikakova korist, jer Zemaljski Odbor n. pr. vidi u šibenskoj — uzor općinu, a ako grad od 13.000 stanovnika nema niti jednog javnog zahoda, to općina nije kriva, jer takove gradske sitnice ne spadaju u njezin djelokrug!

Ako je onaj češki profesor baš radi toga nazvao Šibenik smrdljivim selom, mi, poznavajući rad gradske općine, dovikujemo im u lice, da je to sramota i *tripul* sramota, a ako se stranci o gradu našem budu i grjeje izražavali, uvijek ćemo njih činiti odgovornima.

Ali pogjte vi na općinu i upitajte tu našu slavnu upravu, pa ćete dobiti ovaj odgovor: „E, molimo vas, mi nemamo novaca; valja da znate da su naši izdatci veći od prihoda, pa kako mi možemo da sagradimo ovaj put, ovaj zid, ovdje javni sat i ostalo! Lako je u „Naprednjaku“ napisati treba ovo, služi ono, ali općina nema“.

Jednakom „skužom“ izvinjavala se naša slavna općina i pred poglavarstvom, kad ju je ovo pred par dana pozvalo, da se požuri pitanjem novog grobišta. Na ove glupave isprike sjajno im je na poglavarstvu začepio usta jedan gospodin ovim duhovitim odgovorom: „Kad nemate novaca, a vi se zahvalite, pak neka dogje komesar i uređi općinske financije, jer je komesarijat štedljiviji. Komesar je učinio i perivoj, što ga nijedna uprava nikad ne bi sagradila“.

Gospoda na općini dobivši ovaj odgovor, u malo te se od jada ne razletije. I dobro im stoji, jer ne može živiti od pustog njihovog hvalisanja. Oni uzoraše naše polje, obnoviše vinograde, drmajou Balkanom, tresu parlamentom, barataju saborom, oni junaci ua peru, jeziku i — hm! — djelu, a onomu u gradu gdje su na vlasti i upravljaju jednim autonomnim tijelom izdavaju o sebi, najgadniju i najlošiju svjedožbu sposobnosti upravljanja, ekonomije i shvaćanja. Ali da, što je njima stalo, da grad navlači na sebe usljed njihove slabe uprave i rgjav glas; brige im, nije im očeva baščina, rekâ bi Duje, niti će oni ovdje umrijeti, pa onda čemu da se toliko trude. A vladâ, kâ vlada, drži ih, jer joj stoji dobro i nije ni devedeseta briga šta ti ljudi rade, koriste li gradu, jesu li izgledni, kako upravljaju narodnom imovinom, jesu li čisti račun i slično. To je vladi zadnja, jer su joj oni, naime pravaška gospoda na našoj općini, dobri slugi i tek će ih onda kičnuti, kad se uzjogune i kad počnu u istinu da djeluju onako; kako danas govore i pišu. Ali to će biti kasno, kao što će i Šibenik dobiti kasno: javne zahode, valjanog načelnuika, dišiplinarnu policiju, javni sat, pa makar sa — zakašnjenjem.

Sinčić Slavomir kotarski nadzornik dao je nalog svim učiteljima, da čine da djeca kupuju sve potrepštine u Čulića. A ipak ima u gradu i drugih dobro uređenih knjižara, kao što je ona gosp. J. Grimani.

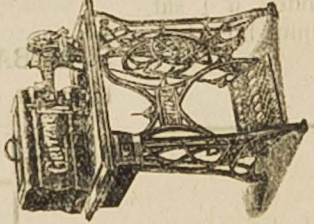
Ne znamo otkle jednom školskom nazorniku

PAPIRNICA

JURAJ GRIMANI

ŠIBENIK

Gritzner Šivaći Strojevi

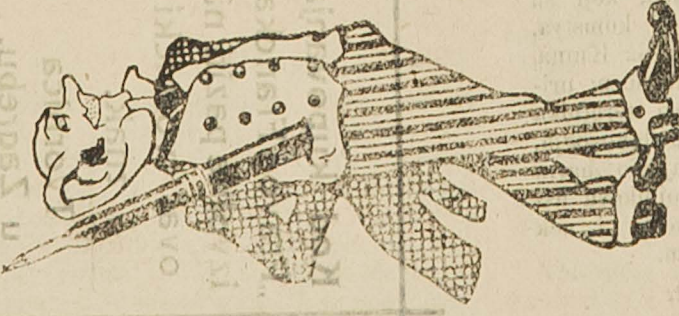
Kao za kućnu uporabu i vezivo — tako za svaku industrijalnu radnju najbolji.

Gritzner Koturače

odlikuju se većod godina čvrstoćom i kvallitetom materijala.

Svakovrsne Igračke i Bijouterije.

Automatična olovka i pera

Penkala

Pripor za pisaae strojeve svijuh sistema.

- - Razglednica i svih ostalih kancelarijskih - - predmeta. Svi školski risači i pisaači predmeti.

PIO

Velik

MU

Najmod

NE I

PRVA

VELIKA ZLATARIJA

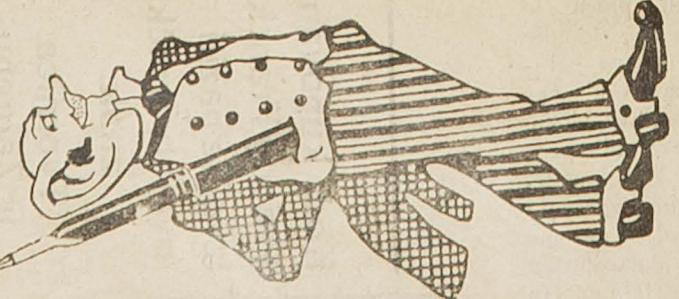
GJURO PLANČIĆ

VIS STARIGRAD VELALUKA

BOGATO SNABDJEVENA PODRUŽNICA

52-39 - - ŠIBENIK. - - -

Peti

Penkala

PRVA ZAGREBAČKA TVORNICA

pečata iz mjedi i gume za urede. — Tvornica email tabla i tablica.

Strojevi za numeriranje, i t. d.

Glavno zastupstvo za Dalmaciju: 32

Petrić Ljubomir - Split

toliko moći da daje befehle djacima, gdje će knjige kupiti. Zar i to spada u pedagogiju? Ili je možda gosp. nadzornik zainteresiran u tom poslu i dućanu, ili je po srijedi kakova *società anonima* ili *Aktiengesellschaft* medju nadzornikom Sinčićem i gosp. Culićem?

Uredimo perivoj. Ovo jedino mjesto u gradu, gdje se čovjek može da nauži hladu za ljetne sparine, malo po malo postaje tjesno za svoje posjetioce. Što dalje, javnost to više osjeća i tuži se na to. Kad bi perivoj bio i dvaput veći nego li je, još ne bi zadovoljio potrebi građanstva. A hladovina našeg lijepog perivoja postala je nuždom u mjestu.

Prema položaju, na kome se nahodi, ne može se misliti na povećanje njegovo pridruženjem zemljišta, ali bi se ipak moglo pomoći na drugi način, po kome bi tjesnoća njegova bila manja.

Valjalo bi naime perivoj urediti tako, da se dobije malo (i dosta) više prostora, nego ga danas imade. Mi mislimo, da bi se imali ostraniti svi oni plotovi, što služe kano ogradić oko pojedinih djelova srednjeg perivoja ili ih ograničiti na najpotrebitije. Time bi se znatno raširio prostor za publiku, koja šeta, a sjedalice bi se imale postaviti dublje unutra među stabla u bolji hlad, kako bi što manje nosile prostora za šetnju i što manje smetale onima, što šetaju. Sjedalice bi se svakako imalo postaviti triput više nego ih ima danas.

Tako bi se mogao udesiti i gornji dio ili bar postaviti veći broj sjedalice i to dublje unutra.

Donji pak dio imao bi se više usaditi stablima i baš u onog okruhu, što ide oko spomenika. Tu bi lijepo stale akacije ili platani, koji bi svojom visinom uprav bili kao neka uresna pozadina spomeniku. Veoma nesretna je bila ideja onoga, koji je htio da oko spomenika ne bude stabala, jer da bi stabla smetala isticanju spomenika, kao da bi se spomenik među njima izgubio. To je ludo mišljenje, jer bi spomenik baš takovom pozadinom, u okrug svedenom, dobio ljepotu, a oku bi gledaocu to godilo nujajući mu i ljeti i zimi neki poetski dojam. Tako se svugdje vanka u svijetu vidi, kad se spomenik nahodi na čelu kojeg nasada, a nije baš na golom trgu.

Mi ovo ovdje nabacujemo, a oni do kojih je nek učine kako bolje znadu, samo da se doskoči koliko se može tjesnoći i manjkavosti sjedalice u lijepom hladu.

Prostora i hlada u mjestu biće sve to veća nužda, a sad i još više, kad svake godine u realnoj školi bude rastao broj gjaka iz vani. Nije zadnja briga postarati se i za njihovu udobnost, kao kad znamo svi, da su perivoji i gradski nasadi svugdje zadnje sastajalište gjaka prije škole. U ostalom zamislimo se samo, kad do koju godinu navrvi gjaštvo srcem u perivoj, koliko će ostati mjesta za ostalo građanstvo? Tome valja doskočiti i ove zime početi uređivati za naredno ljeto.

Vjenčanje. Gospodin Marijan Marković, učitelj u Zlarinu, vjenčaje se sa gospođicom Mauricije Marin u Zlarinu. Mladencima želimo svaku sreću.

Otvor škole obavio se je 18. ov. mjeseca sa službom božjom, a dana 20. počinje redovito predavanje. Našoj mladeži preporučamo veliku marljivost i ozbiljno učenje, da se pripreve kao sposobni ljudi za borbu naših potlačenih prava. Želimo joj iz srca svaki napredak, jer na današnjoj omladini, koja ide novim i zdravim stazama, koja je mnogo bolja od prijašnjih generacija, leži velik zadatak, da ovo močvarno i do gluposti apatično stanje posve reformiramo, kako je, po svim znacima, veoma ozbiljno i uspješno započela.

Vjekoslav Kaleb, stric naših prijatelja D.r Mate i braće Kaleb, umro je u Tjjesnome prošle srijede. Zvanjem trgovac bio je radi svojih odlika od svakoga štovan. Dok javljamo ovu tužnu vijest, rodbini i prijateljima iskazujemo naše saučesće.

Tečajevi za nepismene, koji su se obdržavali u prostorijama Hrv. muz. društva kola i Hrv. Sokola ovih praznika, zaključeni su 14. i 15. tek. mj.

Od preko 80 upisanih analfabeta, 45 je redovito pohajalo tečajeve sa uspjehom.

Uzorni poljari. Nedavno je dvojici općinskih poljara ponestalo oružje, koje su bili ostavili u polju, jer im je možda bilo teško nositi u grad. Pitanje je sada, da li su dotični došli u grad sa kojom košarom...

Općinska gospodo, uzornih li imate poljara!

Splitski težaci u Šibeniku. Prošle negjelje posjetilo je šibensko polje do 700 težaka iz Splita. Sve su bili članovi „Težacke Sloge“, te su došli u Šibenik, da se na svoje oči uvjere o napretku, koji je imao šibensko polje sa nasadima američanske loze. Težaci su došli sa dva parobroda, pristali su u Mandalinu, gdje ih je dočekao lijepi broj naših težaka. te su uz pratnju ovih, a predvojeni od vinogradarskih strukovnjaka gg. Štrekelja, Novaka, Vučenovića i Milića obašli, može se reći, cijelo šibensko polje. U većim ili manjim skupinama vratili su se u Šibenik za podne, a i kasnije.

Splitski težaci mogu da budu najbolji svjedoci o silnom napretku šibenskog polja, jer su ga oni isti otrag 6 godina posjetili upravo u doba, kad je ono bilo uništeno o filokseru, a sada su ga našli kao proevalu bašću.

Divili su se redu, radu i ustrajnosti i vještini svojih šibenskih drugova, kojih su se vanredna svojstva zrcalila na obnovljenom šibenskom polju. Mnogi je od njih razalošćen uskliknuo: „Takova što ne će kod nas biti nikad!“ Neka se ne varaju. Neka pregnu za poslom, neka se dadu na posao, ali ne bezglavo, već promišljeno i oboružani znanjem, pak im uspjeh ne će izostati, a i njihova će polja do malo godina procvasti kao i naša.

Sa ovim izletom nije bilo ni zajedničkih objeda, ni demonstracija, ni rodoljubnih zdravica ni manifestacija. Ljudi su došli za poslom, svoj su posao obavili i trijezno se povratili svojim kućama. Osim naših pristaša u Šibeniku ih nije nitko ni pogledao a kamo li pozdravio. Općina šibenska poslala je na susret i pozdrav onoj stotinjak pravaša iz Kaštela, svoje odastanstvo u naročitoj kočiji, ali se nije sjetila 700 Splitsana! Ali, ako bi i ove bio imao da pozdravi faktični gospodar Šibenika Kulić, taj je pozdrav pametno i na zadovoljstvo naših gostiju izostao.

I ovo ponašanje naših pristaša prisposobljeno sa onim pravaških smušenjaka, kojima i filoksera dobro dolazi za reklamu i stranačku propagandu, dokazuje, kakvi su oni, i kakvi smo, hvala bogu mi!

Zaruka. Zaručio se g. Frano Nupić, strojar „Pučke Tiskare“ sa gospođicom Tonom Baranović. Čestitamo.

Nepošteno trgovanje. Ovih dana je hodao po šibenskoj okolini N. Penso iz Rijeke.

Da može prisiliti šibenske trgovce, da u njega kupuju, bacio se na okolicu i tamo nepoštenim je načinom uvjeravao ljude o učinjenim prodajama u Šibeniku.

Seoski trgovci gledajući na svoje oči falsifikate pogodaba *tobož* prodane robe šibenskim trgovcima kupiše u ovoga hrvatoždera oko 100 vagona robe, koje šibenski trgovci radi visokih cijena ne kupuju. Tako je pokazivao pogodbu od deset vagona brašna, da je gosp. Ive Šupbuk kupio, dok je istina, da je kupio samo jedan vagon.

Ko poznaje ovog trgovca, ne će u njega kupiti, jer kad cijene povise, on prosto ne prodaje prodanu robu; seoski mu trgovci eto nasjedoše. Ima i drugih sličnih ovome, ali naši dobri ljudi još nemaju kuraže da im pokažu vrata! *Trgovac.*

„NAPREDNJAK“ se u Splitu dobiva kod papirnice A. CVITANIĆ.

Naša kronika.

Grof Khuen o našem pitanju izrazio se je, da će trebati mnogo vremena, dok se sve pogriješke poprave, a da se po njegovome mnijenju ljudi u Hrvatskoj ra tuju ovome stanju.

Rodoljubna oporuka. U bosanskom gradiću umro je Jovo Šimić, te je sav imetak ostavio u dobrotvorne svrhe, a osobito 2.000 Kr. sarajevskoj „Srpskoj Riječi“.

Sramotna „Sramota (pardon: Smotra) dalmatinska“ upravo drsko istupa i zagovara stanovište Cuvajevo. Mislimo, da bi u najgoremu slučaju mogla bar mučati mukom, i ne davati znaka svome janjičarstvu.

U Gladstovu u Engleskoj proslavljena je proslava stogodišnjice, od kako se je prvi parobrod spustio u vodu, Henri Bel je god. 1812. sagradio prvi parobrod „Kometa“ i pustio ga na rijeci Klajdu. A danas pak kakve trijumfe slavi brodogradna tehnika sa brodovima od 30.000 i više konj. snaga, i strahovitim Dregnotima!

Književnost.

M. Bego — „Niz našu obalu.“ Izašlo nakladom auktora. Cijena 1 Kr. Dobiva se u svim knjižarama i kod auktora u Splitu.

Primili smo tu lijepu radnju našeg mladog književnika D.r Marina Bega, pa je toplo preporučujemo čitalačkoj publici radi živog stila, te duhovitih opažanja i opisa naših primorskih gradova i gradjana. Osvrnut ćemo se na djelo opširnije.

„SVOJ SVOME.“

UZAJAMNO OSJEGURAVAJUĆA

:: BANKA „SLAVIJA“ u PRAGU. ::

NAJVEĆI OSJEGURAVAJUĆI SLAVENSKI ZAVOD.

PREPORUČA SE P. N. OPĆINSTVU OVAJ NAJVEĆI SLAVENSKI OSJEGURAVAJUĆI ZAVOD. UVJETI NAJPOVOLJNIJI. RAVNATELJSTVO MISLI UPOSTAVITI ZASTUPSTVO U DALMACIJI. — VEĆ OSNOVANA ZASTUPSTVA: BEČ, BRNO, LJUBLJANA, LAVOV, ZAGREB, SARAJEVO I KRAKOV.

Uplaćeni kapital 200 miliona Kr.

Rezervni fond 60 miliona Kr. 2-3

SVOJ SVOME!

ZIMSKE ILJETNJE MAJE
po uzoru ratne mornarice,
podgaće (mudante) iz same vune pletene kao i maje uz cijenu:
zimske maje . . . po K 6-50
zimske podgaće . . . po K 7-
ljetnje maje . . . po K 3-
Šalje uz poštansko pouzeće
ANTE TRANFIĆ — PULA.

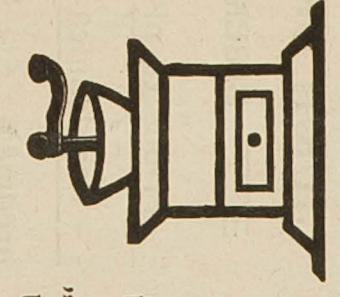
Za gjake. Jedna obitelj bez djece primila bi na stan i hranu dvoje gjaka iz bolje obitelji uz jeftinu cijenu. Poblizi uvjeti kod uredništva lista. 1-3

Oprezno odbijajte slične o-mote, koji nijesu „Pravi Franck“.

Proizved najboljih domaćih sirovina.

Kod kupovanja „Pravog Francka“ izvolite paziti na ovaj tvornički znak.

Tvornica u Zagrebu.

putu ispunjavanja tog zavjeta. Borba za oslobodjenje bila nam je jedanput sa samom Turskom. Bila je teška, ali jednostavna i jednostrana. Sad je zamršena i na više strana. Naš narod imade danas protiv sebe svu Europu i njezinu humanitarnu lukavost i diplomatsku sofisticirku vještinu. Sad Berchtoldi, sad Izvolski, sad Kiderlen-Vehteri ili Betman-Helwegi (i kako se još zovu ovi zagovaratelji mirnog rata) upliću svoje vješte prste u potku i osnovu naše narodne sudbine, ne dajući nam da satkano i dovršimo pasmo narodnog oslobodjenja i napišemo zadnju stranicu narodne epopeje. Evropske velike države po advokatsku mrse

toga uvode, dok je jedina to nije, mi se u velikom opsegu ikada biti za Slovence same, još manje za sviju nas na Jugu.

Poduprti našim razlozima digosmo svoj glas onda protiv općeg glasa slovenskih rodoljubnih krugova, svjetujući, da bi se (još onda) imalo nastojati i tražiti, da se pitanje slovenskog (slovensko-hrvatskog) sveučilišta spoji sa onim talijanskog, da se jedno bez drugog ne smije da riješava.

Nijesu nas onda shvatili i neki digoše se protiv nas, osugujući naše postupanje kao nerodoljubno i vraćahu nam list zbog toga.

Čitamo sad po novinama, da je mladi slov. li-

SE NE VRAĆAJU. - POŠILJKE NEPLA- NE PRIMAJU SE. - - E RAČUNAJU 16 PA- ETIT RETKU, A ZA TA PO POGODBI. NJA I ZAHVALE 20 A PO RETKU. - - -

INAJSTIĆ. Iljadica i drugovi

ponos Milanaca ipatičan, kao što ki ponos, ali je ostojan divljenja, in; on je plamen, e, on je moralna čudnovatu aktiv- aj radi mnogih ajživahniji, naju- je, -duguje svoj

isititi, ako mogli alno čuvstvo, naći alijani bili psiho- samo prema svom nego najvećma evo to je baza

na logično izviru, gi tijekomvi unu- ke. Nacijonaliste ferentni naprama politike i nekomu iga kao ispraznim vcima. Sada, a da e pred nekoliko estellini objelodala "nekoliko čla- rugi irendetizam", upirao u dužnost, pitanja Podneva oslobodimo one manja, a svi znaju, u svojoj veoma knjigama, u kona- ra, nije nikad za- itanja i probleme je razlika između e bave ovim pro- cijonalista), samo ene stranke kon- života cilj samoj vlja svrhu nacije n naime hoće — njegovu misao, a

seoske djece s kojom ptica, razuzdan kao šao čas poslan od sposobnost stvaranja razvijati, učiti zanat, umjetnički izražaj. iti preslice s konča- u vretencu izdupsti rno olova, da zvuči uricu ili dragu kojoj e vježbati se gradeći Bosne, što je stradao kiteći je izragjenom ma. Ta drvena obuća a starcu: žuljala je ar onda načini šljaku buvene; u toj prvoj rirode momče je po- osjećanje forme i ičku inteligenciju. Za- ića, Antu Starčevića, izrezujući ih u drvetu; ije u drvetu, zatim u

om čudotvoreu čak i gje u zadarskom „Na- o darovitom pastiru, iue poticao je vige-

OBJAVA

Čast mi je staviti do znanja mojim štovanim mušterijama i cienjenom občinstvu da sam moj „Hotel Krka“ premjestio na njegovo staro mjesto, to jest gdje se je u zadnje vrijeme nalazio „Hotel Velebit“ koji sada prestaje.

Preporuča se naklonosti starih prijatelja i cienjenog občinstva, koji će u „Hotelu Krka“ naći sve najmodernije konforte.

Sa veleštovnjem
FRANE CRLJENKO

7

MARKO MARKOVINA

SPLIT
TELEFON 93.

Skladište i zastupstvo
Peći i šparherda,

Eternita,
Cijevi, dimnjaka i pločica
keramike □

Stakala, prostih i ornamen-
talnih □

Papendeka tankog i debeloga
Zahoda porculane i t. d. 41

OGLAS

Gradjevno Poduzeće

Petar Blasolli & Frano Škofon
Ispitani nadzidarski majstor u ŠIBENIKU

poduzimlje svaku vrst gradjevnih radnja i popravaka. Specijalista u gradnji štednjaka (Sparherda) i peći za sobe.

Poduzimlje čvrste radnje u cement beton (Eisenbeton) bez potrebe željeznih greda, sa posebnom kancelarijom za nacрте i trebov-
nike u kući Pasini put Suda. 28

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA — PODRUŽNICA ŠIBENIK

Centralka DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU - DIONIČKA GLAVNICA Kr.
2.000.000 - PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DEVIZE SE PREUZIMLJU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE

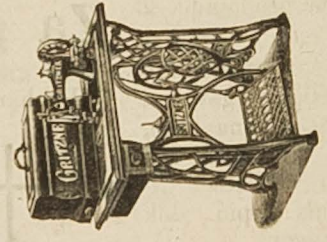
MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERETNICE, ZALOŽNICE, SREĆKE, VALUTE, KUPONE. PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE. OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIE-
----- BANJA. REVIZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLATNO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. -----

PAPIRNICA
JURAJ GRIMANI
ŠIBENIK

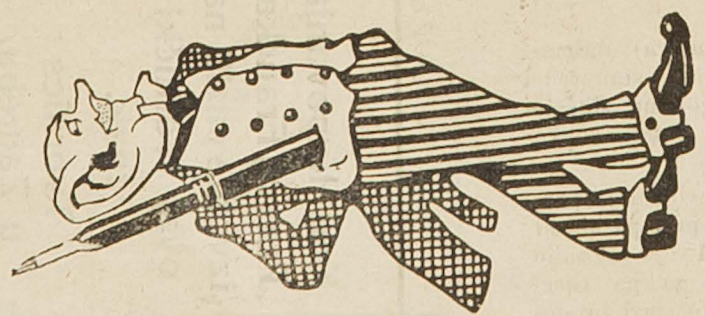

Pribor za pisače strojeve svijuh sistema.
- - Razglednica i svih ostalih kancelarijskih - - predmeta. Svi školski risači i pisači predmeti.

Gritzner Šivači Strojevi
Kao za kućnu uporabu i vezivo — tako za svaku industrijalnu radnju najbolji.
Gritzner Koturače
odlikuju se već od godina čvrstoćom i kva-
litetom materijala.
Svakovrsne Igračke i Bijouterije.

52-42
Automatična olovka i pera

Cenkala

PIO TERZANOVIĆ

Šibenik

Velika zaliha za ljetnu sezonu

MUŠKIH ODIJELA

Najmodernijeg kroja uz vrlo

umjerene cijene 52-41

NE BOJI SE UTAKMICE.

PRVA ZAGREBAČKA TVORNICA

pečata iz mjedi i gume za urede. — Tvornica email-tabla i tablica.

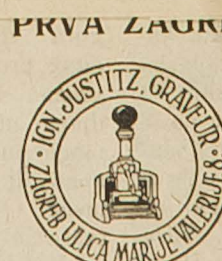
Strojevi za numeriranje i t. d.

Glavno zastupstvo za Dalmaciju: 35

Petrić Ljubomir - Split

Cenkala

pečata iz mjedi i gume za urede. — Tvornica email-tabla i tablica.

Strojevi za numeriranje i t. d.

Glavno zastupstvo za Dalmaciju: 32

Petrić Ljubomir - Split